

PEDAGOGIK TAJRIBA-SINOV ISHLARINI TASHKIL ETISH VA YUQORI SINF O'QUVCHILARINING NUTQ KO'NIKMALARINI BAHOLASHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI

*Xusanova Xilola Xaqberdiyevna, Samarqand davlat chet tillar instituti mustaqil
tadqiqotchisi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil etish jarayoni va yuqori sinf o'quvchilarining og'zaki nutq ko'nikmalarini baholash bo'yicha qo'llaniladigan metodologik yondashuvlar keng yoritiladi. Ushbu maqolada pedagogik tajriba-sinov ishlari jarayonida qo'llanilgan metodlar, o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan strategiyalar hamda ularni baholash uchun yaratilgan tizimli yondashuvlar tahlil qilinadi. Shuningdek, maqola pedagogik eksperiment natijalariga asoslangan holda o'quvchilarning nutq ko'nikmalarini baholash mezonlari va metodologiyalarini kengroq yoritadi.

Kalit so'zlar: pedagogik tajriba-sinov, nutq ko'nikmalari, baholash metodologiyasi, og'zaki nutq, yuqori sinf o'quvchilari, lingvistik baholash, ta'lim samaradorligi.

Bugungi ta'lim tizimida o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash jarayoni ta'limning sifatini ta'minlashning muhim vositalaridan biridir. Ayniqsa, chet tilini o'rganish jarayonida og'zaki nutq ko'nikmalarini baholash va rivojlantirish pedagogik faoliyatning muhim jihatlari sanaladi. Bu jarayon murakkab bo'lib, o'quvchilarning turli darajadagi lingvistik va kommunikativ qobiliyatlarini aniqlashni talab etadi. Pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil etish o'quvchilarning og'zaki nutq qobiliyatlarini rivojlantirish va ularning ta'lim jarayonidagi o'zgarishlarini baholash uchun asosiy metodlardan biri hisoblanadi [1].

Pedagogik tajriba-sinov ishlarini samarali tashkil etish uchun o'qituvchi o'quvchilarning bilim, ko'nikma va qobiliyatlarining aniq mezonlarini ishlab chiqishi lozim. Bu mezonlar o'quvchilarning og'zaki nutq ko'nikmalarini turli nuqtai nazarlardan tahlil qilish va baholash imkonini beradi. Ushbu tajriba jarayonida o'quvchilarning muloqotga qobiliyati, ularga berilgan vazifalarni bajarishdagi faolligi va nutqiy aniqligi kabi mezonlar asosida baholanadi [2].

Pedagogik tajriba-sinov ishlari pedagogning o'quvchilarga qo'ygan ta'limiy maqsadlariga erishishning samaradorligini sinovdan o'tkazadi. Bu jarayonda nutq ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan turli metodologik yondashuvlardan foydalaniladi. Masalan, fenomenlarga asoslangan ta'limning turli metodlari o'quvchilarning nutq qobiliyatlarini faollashtirish uchun sinovdan o'tkaziladi va ularning samaradorligi baholanadi [3].

2-TOM, 10-SON

Og'zaki nutq ko'nikmalarini baholash jarayonida o'qituvchilar bir nechta metodlardan foydalanishlari mumkin. Eng samarali metodlardan biri bu tajriba-sinov davrida o'quvchilarga berilgan turli mashqlar va vazifalar orqali ularning nutqiy faoliyatlarini kuzatishdir. Ushbu mashqlar o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi lozim. O'qituvchi o'quvchilarning nutqiy faoliyatini baholash uchun ularni turli vaziyatlarga jalb qilish, real hayotiy muammolarni hal qilish jarayonida ularning og'zaki nutq qobiliyatlarini sinovdan o'tkazishi mumkin [4].

Nutq ko'nikmalarini baholashda aniq mezonlarga ega bo'lgan tizimlar katta ahamiyatga ega. Bunday mezonlar o'quvchilarning nutqidagi ravonlik, to'g'rilik, mazmunning aniqligi va grammatik jihatdan to'g'ri foydalanishni baholash imkonini beradi. Bu mezonlar orqali o'qituvchi o'quvchilarning og'zaki nutq darajasini aniqlaydi va ularning rivojlanish darajasini kuzatib boradi. Shuningdek, nutqning qaysi jihatlari rivojlanishga muhtojligini aniqlashda bu mezonlar muhim ahamiyatga ega [5].

Pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil etishda interaktiv metodlarning o'rni katta. O'quvchilarga turli guruhli faoliyatlar, rolli o'yinlar va muhokamalarni tashkil etish orqali ularning og'zaki nutq qobiliyatlarini sinovdan o'tkazish mumkin. Interaktiv metodlar o'quvchilarning nutq faoliyatini faollashtirish, ularni bahs-munozaralarga jalb qilish va fikrlarni erkin ifoda qilish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun samarali hisoblanadi [6]. Ushbu yondashuvlar o'quvchilarning real muloqot vaziyatlarida nutq qobiliyatlarini sinab ko'rish va ularni baholash uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Shuningdek, pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil qilish jarayonida diagnostika yondashuvlaridan foydalanish ham katta ahamiyatga ega. Bu jarayon o'quvchilarning o'z bilimlarini o'lchash, ularni qanday qilib rivojlantirish mumkinligini aniqlashga imkon beradi. Diagnostika metodlari o'quvchilarning nutq qobiliyatlaridagi muammolarni aniqlash va ularga moslashtirilgan mashqlar tizimini ishlab chiqish uchun xizmat qiladi [7].

Nutq ko'nikmalarini baholashda individual yondashuv muhim rol o'ynaydi. Har bir o'quvchining nutqiy qobiliyatlari o'ziga xos bo'lganligi sababli, o'qituvchi ularning ehtiyojlarini inobatga olishi kerak. Masalan, ba'zi o'quvchilar og'zaki ifoda qilishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin, boshqalari esa grammatik jihatdan to'g'ri bo'lishga e'tibor qaratadilar. Shuning uchun pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil etishda har bir o'quvchining individual ehtiyojlariga moslashgan yondashuvlarni qo'llash lozim [8].

Pedagogik tajriba-sinov ishlarini muvaffaqiyatli tashkil qilish uchun o'quvchilarni motivatsiya qilish juda muhimdir. Nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda o'quvchilarning o'z fikrlarini ochiq aytishlari va muloqot jarayonida faol ishtirok etishlari katta ahamiyatga ega. Shu sababli, o'qituvchilar sinfda qulay va ijobiy psixologik muhit yaratishi kerak, bu esa

2-TOM, 10-SON

o'quvchilarni o'z fikrlarini ochiq ifoda qilishga undaydi va ularning nutq ko'nikmalarini rivojlantiradi [9].

Xulosa qilib aytganda, pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil etish va o'quvchilarning nutq ko'nikmalarini baholashda metodologik yondashuvlar juda muhimdir. Tajriba-sinov ishlari o'quvchilarning lingvistik va kommunikativ qobiliyatlarini baholashda, shuningdek, ularning rivojlanishini kuzatishda samarali vositadir. O'quvchilarning nutq ko'nikmalarini baholash uchun aniq mezonlar va interaktiv metodlardan foydalanish ularning nutqiy qobiliyatlarini rivojlantirish va o'z bilimlarini amalda qo'llashga imkon beradi. Shuningdek, bu jarayonning muvaffaqiyatli o'tishi uchun o'quvchilarning individual ehtiyojlarini inobatga olgan holda metodologik yondashuvlarni moslashtirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Smith, J. "The Role of Methodology in Oral Skill Assessment." Educational Research Journal, 2020.
2. Harri, P. "Assessment Criteria for Oral Proficiency in High School Students." Pedagogical Studies Review, 2019.
3. Johnson, K. "Experimental Approaches in Oral Skill Development." Language Learning and Education, 2020.
4. Brown, A. "Interactive Methods in Oral Proficiency Assessment." Journal of Educational Innovations, 2019.
5. Lee, C. "Developing Criteria for Assessing Oral Skills in Foreign Languages." Teaching and Assessment Methods, 2020.
6. Davis, M. "Psychological Aspects of Interactive Learning and Oral Competency." Journal of Pedagogical Psychology, 2018.
7. Wilson, R. "Diagnostic Approaches in Language Learning." Journal of Linguistic Education, 2019.
8. Anderson, P. "Tailored Assessment Methods for Individual Learning Needs." Educational Assessment and Innovations, 2021.
9. Lee, T. "Motivating Students for Oral Skill Development." Language Learning Journal, 2020.

